

KAKO DRŽAVA BRINE O ZAŠTITI NA RADU

Prema Zakonu o zaštiti na radu NN 59/96, 94/96, 114/03 i 100/04 te niza podzakonskih propisa, zaštita na radu mora se provoditi u trgovačkim društvima, ali i u javnom sektoru. **Obveza je svakog poslodavca pa tako i države da provodi odredbe citiranog zakona. Država mora osigurati uvjete za siguran rad i zaštitu zdravlja zaposlenika, te planirati i izdvojiti sredstva za financiranje zaštite na radu.**

Da li Država brine dovoljno o zdravlju zaposlenika, kojima je ona poslodavac?

Stanje zaštite na radu u javnom sektoru je alarmantno.
Država ništa ne poduzima za zaštitu zdravlja radnika.

Procjene opasnosti su ostale mrtvo slovo na papiru.
Ne nabavljaju se i ne koriste osobna zaštitna sredstva. (radna odjeća, rukavice, zaštitne naočale)
Osposobljenost zaposlenika samo je formalno provedena
Ne provodi se ispitivanje strojeva i uređaja.

Javna je tajna da inspektori zaštite na radu ne smiju doći u nadzor, jer bi mnoge ustanove mogle pod ključ.

Državni inspektorat nije u potpunosti obavio svoju funkciju s obzirom na nadzor ostvarivanja zaštite na radu, čime je suodgovoran za ovako loše stanje zaštite na radu u javnom sektoru.

Zaposlenici su nezadovoljni provođenjem mjera zaštite na radu.

U javnom sektoru poslovi se ne izvode samo za radnim stolovima i u predavaonicama, već i u laboratorijima, za strojevima s povećanim opasnostima i u operacijskim dvoranama, ali i na terenu. Zaposlenici su kod obavljanja poslova često izloženi najvećem stupnju opasnosti od štetnog djelovanja tvari kojima rukuju (otrovi, biološki agensi, karcinogene tvari i dr.), ionizirajućem i neionizirajućem zračenju i ostalim izvorima opasnosti (eksplozivi, posude pod pritiskom, podmorje-ronjenje i sl.), te suočeni s opasnostima od djelovanja strojeva, naprava i uređaja.

Rad u ovako teškim uvjetima dovodi do ozljeda na radu te oštećenja zdravlja i dovodi do bolesti koje rezultiraju dugotrajnim bolovanjima. Zaposlenici na terenu i na vježbama u laboratorijima rade bez osobnih zaštitnih sredstava odgovarajućih za opasnosti koje iz prirode poslova proizlaze. Jedni poduzimaju mjere samozaštite i sami kupuju zaštitnu odjeću, dok drugi trpe zbog nebrige države.

Stanje u zaštiti na radu ilustriramo s nekoliko primjera:

U znanosti i visokom obrazovanju

Primjeri s Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku.

Otapala u laboratorijima djeluju na kožu i odjeću, a kad ishlape i na dišne organe. Zaposlenici imaju oštećenu sluznicu nosa, svi kišu i imaju alergijske reakcije tijekom cijele godine.

Zbog pipetiranja kiselina zaposlenicima stradava zubna caklina, svi na tim poslovima imaju umjetne zube.

Za vrijeme održavanja vježbi u laboratoriju došlo je do prekomjernog nekontroliranog zagrijavanja aparata koji je sadržavao spremnik sa sumpornom kiselinom. Spremnik je ekspodirao i prava je sreća što se sve završilo samo na lakšim ozljedama, jer u to vrijeme u laboratoriju nisu bili prisutni studenti, dok je zatečena osoba jedva izbjegla djelovanju kiseline.

Anketirana zaposlenica ističe da je samo dva puta u toku deset godina dobila zaštitno odijelo.

Požar na Pravnom fakultetu u Osijeku, koji je prema nalazu inspektora izbio zbog dotrajalih elektroinstalacija imao je za posljedicu ogromnu materijalnu štetu.

Da je kojim slučajem požar izbio u vrijeme dok je zgrada bila puna studenata i profesora, moglo je doći i do težih posljedica.

Teške opekotine zadobio je zaposlenik Instituta Ruđer Bošković u Zagrebu, u požaru koji je izbio na kemikalijama u laboratoriju, zbog čega se vodi sudski postupak za naknadu štete. Na istom Institutu dogodilo se i jedno akcidentalno primanje visoke doze ionizirajućeg zračenja.

Na Institutu za oceanografiju i ribarstvo u Splitu zbog formalinskih isparavanja (uzorci formalina su posvuda po hodnicima, u slabo zatvorenim bocama) dolazi do bolesti očiju (ablacija retine), a znatan broj zaposlenika umro je od karcinoma po umirovljenju.

Na Institutu građevinarstva Hrvatske u Splitu zbog naleta utovarivača na osobu došlo je do teške povrede na radu (trzajna ozljeda vrata s potresom mozga i deformacijom kralježnice), zbog čega se vodi postupak naknade štete na sudu.

Na Rudarsko geološko naftnom fakultetu u Zagrebu na poligonu za testiranje eksploziva, pri radu s eksplozivom tehničar je doživio tešku ozljedu koja je osim dugotrajnog bolovanja prouzrokovala invalidnost zbog povreda prstiju obje ruke. Fakultet nema procjenu opasnosti i prateće propise i ništa ne poduzima u vezi ZNR.

U osnovnom školstvu Kolektivnim ugovorom je ugovoreno da ravnatelji ustanova moraju osigurati nivo zaštite na radu koji će osigurati siguran rad učenicima i učiteljima.

Prema anketi provedenoj na preko 1000 ispitanika utvrđeno je:

40% učitelja izloženo je fizičkom ili psihičkom zlostavljanju od strane učenika ili ravnatelja.

(fizički napadi, uništavanje imovine - najčešće automobila)

Zlostavljanja su česta pri kraju školske godine kada se zaključuju ocjene.

Prijedlog sindikata je da zlostavljanja učitelja treba tretirati kao povredu na radu, jer se radi o traumama izazvanim fizičkim ili psihičkim nasrtajima učenika.

Osobna zaštitna sredstva nabavljaju se samo za pomoćno-tehničko osoblje (spremačice i domari) dok učitelji ne dobivaju osobna zaštitna sredstva, pa čak ni u kabinetima kemije i fizike.

Povrede na radu nastaju uglavnom na tjelesnom odgoju pri asistenciji učenicima.

U srednjim školama zaštita na radu se provodi na formalnoj razini. Prepisuju se Procjene opasnosti. Stvarna procjena nije utemeljena na promjenama programa i ne nadograđuje se (ne izrađuju se revizije procjene). Osobito se to odnosi na strukovne škole u kojima je pojačana potreba za zaštitom na radu zbog školskih radionica.

Jedino u učeničkim domovima se redovito provode ispitivanja elektroinstalacija i gromobrinskih instalacija. Edukacije (osposobljavanje) zaposlenika iz ZNR su neredovite.

Od osobnih zaštitnih sredstava koriste se isključivo radni mantili, dok je osobna zaštita, osobito u učeničkim radionicama i kabinetima kemije na niskoj razini. Povjerenike zaštite na radu imenuju ravnatelji škola, što nije u interesu zaposlenika.

U sustavu sicijalne skrbi sindikati su pitanje zaštite na radu željeli ugovoriti posebnim kolektivnim ugovorom. Do danas nije potpisan od strane sindikata predloženi K.U. U ovoj oblasti potrebna je specifična zaštita od osoba s obzirom na djelatnost. Ima ozbiljnih problema, ali se ništa ne poduzima.

Sindikata medicinskih sestara i tehničara ocjenjuje stanje zaštite na radu katastrofalnim.

Procjene opasnosti izrađene su mimo suglasnosti i znanja zaposleničkog vijeća i ne provode se revizije procjena s obzirom na nove tehnologije koje se svakodnevno uvode.

Osposobljavanje zaposlenika provodi se samo formalno, ne radi se na prevenciji kod izloženosti biološkim i kemijskim opasnostima.

Najveći problem je dizanje i prenošenje pacijenata koje uglavnom pada na jednu osobu, te višesatno stajanje za vrijeme rada. Zbog toga dolazi do bolesti kralježnice i oboljenja vena.

85% bolovanja kod povreda na radu je zbog lumbosialgije, radi dizanja i prenošenja pacijenata.

Zbog podizanja pacijenta kod jedne zaposlenice je došlo do rupture mišića, u vezi čega se vodi i sudski spor. Zaposlenici uglavnom ne žele tužiti zbog loših uvjeta rada iz straha od poslodavca.

Osobna zaštitna sredstva se primjenjuju kod zaštite od ionizirajućeg zračenja i kod citostatika. Gotovo nigdje se ne koriste zaštitne naočale u operacijskim dvoranama.

Sindikata pravosudne policije ističe kako su policajci na ulici izloženi djelovanju osoba čije ponašanje su dužni kontrolirati, nepoznati počinitelji buše im gume na automobilima, te uništavaju osobnu imovinu. Zbog sličnih primjera policajci su jedni od najnezaštićenijih zaposlenika s obzirom na osobnu sigurnost.

Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju ne predviđa povoljnosti mladim znanstvenicima za rad u otežanim uvjetima. Za rad u otežanim radnim uvjetima na kojima je propisano kraće radno vrijeme (laboratoriji), zakonom nisu utvrđeni povoljniji uvjeti za ostvarivanje napredovanja u zvanju, jer zaposlenici na projektima umjesto četiri rade osam i više sati, te nisu u mogućnosti obaviti sve poslove na projektu i istovremeno ostvariti uvjete za napredovanje u rokovima koje propisuje Zakon.

Nove tehnologije donose nove opasnosti za zdravlje zaposlenika

Pravilnik o sigurnosti i zaštiti zdravlja pri radu s računalom (N.N., br. 69/05.) propisuje da radnici moraju biti osposobljeni za rad na siguran način, naročito o okolnostima i zahtjevima glede sigurnosti i zaštite zdravlja pri radu s računalom. Kako se radi o specifičnom spektru mogućih šteta i opasnosti, potrebno je pružiti precizne potrebne sadržaje koji su dostupni radniku trajno tijekom zaposlenja.

Neodgovarajući radni uvjeti za radnim stolom i računalom dovode do teških oštećenja organa za vid i promjena na kralježnici, koje su u pravilu nepopravljive.

Zaštita nepušača

Već godinama imamo propise o zabrani pušenja u svim radnim prostorijama, a poslodavci nisu zaštitili zaposlenike od posljedica duhanskog dima.

Rezultati istraživanja pokazali su kako pušači svake godine na bolovanju provedu 34 dana, bivši pušači 25 dana, a oni koji nikada nisu pušili u prosjeku 20 dana.

U Hrvatskoj ima 1,600.000 pušača, u Zagrebu ih je oko 400.000 te je razumljiva težnja Države za pojačanim mjerama zabrane jer troše sve više novca na posljedice pušenja, liječenje velikog broja bolesti koje izaziva dim cigarete veći je nego prihod od prodaje duhana.

Zakonom o zaštiti na radu određena je obveza poslodavaca u provođenju mjera zaštite nepušača od djelovanja duhanskog dima. U Institutu za oceanografiju-Split, hodnici su određeni kao prostorije u kojima je dozvoljeno pušenje. Na taj način svi zaposlenici pasivno puše za vrijeme radnog vremena.

Anketa provedena u javnom sektoru pokazuje:

Procjena opasnosti nije izrađena na svim ustanovama,

U svim ustanovama ne provodi se osposobljavanje zaposlenika, ili je ono formalno,

Pravovremeno se ne nabavljaju i ne dijele osobna zaštitna sredstva,

Javljuju se ozljede na radu zbog neodgovarajuće zaštite,

Vode se sudski postupci za naknade štete zbog ozljeda na radu.

Zaposlenici u javnom sektoru traže od Vlade Republike Hrvatske provođenje sljedećih mjera iz zaštite na radu:

1. Izradu Procjene opasnosti kao temeljnog dokumenta zaštite na radu u svim ustanovama za koje nije izrađena.
2. Obavljanje revizije procjene u propisanim rokovima.
3. Osposobljavanje zaposlenika i poslodavca za rad na siguran način.
4. Osposobljavanje zaposlenika iz područja zaštite od požara.
5. Normativno uređenje zaštite na radu i zaštite od požara, te donošenje plana evakuacije i spašavanja.
6. Nabavu i raspodjelu osobnih zaštitnih sredstava.
7. Ispitivanje električnih instalacija.
8. Ispitivanje faktora radnog okoliša.
9. Pregled i ispitivanje gromobranskih instalacija.
10. Ispitivanje strojeva i uređaja s povećanim opasnostima.
11. Osposobljavanje osoba za pružanje prve pomoći.
12. Osiguranje materijalnih sredstava za financiranje provođenja mjera ZNR.

PORAZNE STATISTIKE

U svijetu

Godišnje se dogodi oko 250.000.000 nezgoda na radu, 160 milijuna radnika obolijeva od profesionalne bolesti, 1,2 milijuna radnika umre zbog posljedica nezgode na radu.

U Republici Hrvatskoj

U prvih osam mjeseci ove godine bilo je 684 teških ozljeda na radu, od čega je bilo čak 24 smrtna slučaja. Crne brojke koje svjedoče o ozljedama i stradavanjima na radu u stalnom su porastu, navodi u svom izvješću Državni inspektorat.

Jedino inspektori svojim nadzorom imaju izravan utjecaj na ovo područje. Njih je još uvijek premalo, te često na teren izlaze kad je prekasno. Čak i u slučajevima teških ozljeđivanja i stradavanja radnika poslodavci se obično izvuku samo s prekršajnom prijavom, umjesto da kazneno odgovaraju.

Hrvatski radnici prvaci Europe u bolovanju

Rezultati nebrige države za zdravlje i sigurnost zaposlenika doveli su Hrvatsku na prvo mjesto po duljini bolovanja od ukupno 31 promatrane europske zemlje.

Rezultat je to istraživanja Europske zaklade za poboljšanje životnih i radnih uvjeta čija istraživanja pokazuju da svaki drugi zaposlenik u Republici Hrvatskoj tvrdi da je upravo posao uzrok njegovih zdravstvenih problema.